

Голові разової спеціалізованої
вченої ради
в Національному університеті
«Одеська політехніка»
доктору економічних наук,
професору
Олександру КОВАЛЕНКО

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри економіки Навчально-наукового інституту економіки та менеджменту Національного університету «Одеська політехніка» Єпіфанової Ірини Миколаївни на дисертацію Ткачук Тетяни Миколаївни «Формування стратегії інноваційного розвитку промислового підприємства», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка.

1. Актуальність теми дисертації

Глибокі трансформаційні процеси, які відбуваються у світовій та національній економіці під впливом таких факторів, як цифровізація, технологічний прогрес, глобалізація ринків, посилення конкурентної боротьби та зростання ролі інновацій як ключового чинника забезпечення довгострокової конкурентоспроможності підприємств. У сучасних умовах функціонування промислових підприємств інноваційний розвиток стає не лише важливим напрямом підвищення ефективності діяльності, а й необхідною умовою збереження та зміцнення ринкових позицій. Водночас реалізація інноваційних перетворень потребує наявності чітко визначених стратегічних орієнтирів, здатних забезпечити узгодження інноваційних цілей із ресурсними можливостями підприємства та довгостроковими пріоритетами його функціонування.

Особливої актуальності питання формування стратегії інноваційного розвитку набуває для промислових підприємств України, діяльність яких здійснюється в умовах нестабільності економічного середовища та посилення ризиків господарювання. За таких умов традиційні підходи до стратегічного управління вже не забезпечують належного рівня адаптивності та результативності, що обумовлює потребу у розробленні нових науково-методичних підходів до формування стратегій інноваційного розвитку підприємств.

Дисертаційне дослідження Ткачук Тетяни Миколаївни спрямоване на вирішення важливого наукового завдання щодо розроблення науково-методичних підходів та рекомендацій щодо формування стратегії інноваційного розвитку промислового підприємства на основі стратегічної екосистеми інноваційного розвитку. Тема дослідження є надзвичайно своєчасною з огляду на необхідність забезпечення технологічної модернізації вітчизняних промислових підприємств,

підвищення їх конкурентоспроможності, адаптації до умов цифрової трансформації та посилення інноваційної активності в умовах економічної нестабільності.

Отже, обрана тематика є науково обґрунтованою, актуальною та практично значущою, оскільки спрямована на розроблення сучасних підходів до формування стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств, здатних забезпечити узгодження стратегічних цілей і ресурсних можливостей підприємства, а також забезпечення стійкого розвитку в умовах цифрової трансформації економіки і зростаючої невизначеності зовнішнього середовища.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Дисертаційна робота Ткачук Тетяни Миколаївни характеризується достатнім рівнем наукової обґрунтованості отриманих результатів, аргументованістю теоретичних положень та достовірністю сформульованих висновків і рекомендацій. Структура дослідження є логічною та цілісною і відображає послідовність розв'язання поставлених завдань: від узагальнення теоретичних засад стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств та дослідження чинників формування інноваційної спроможності до розроблення стратегічної екосистеми інноваційного розвитку підприємства, методичного інструментарію формування стратегії та практичних механізмів її реалізації.

У процесі дослідження авторкою використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, застосування яких забезпечило належний рівень достовірності, обґрунтованості та аргументованості отриманих наукових результатів. Зокрема такі: теоретичного узагальнення, систематизації та порівняння – для дослідження еволюції наукових підходів до визначення сутності інноваційного розвитку та уточнення його змісту в контексті діяльності промислових підприємств; методи аналізу і синтезу – для дослідження та узагальнення методичних підходів і інструментарію формування стратегії інноваційного розвитку підприємства; метод анкетування – для ідентифікації проблем і бар'єрів формування та реалізації стратегії інноваційного розвитку на основі узагальнення оцінок топ-менеджменту промислових підприємств; методи економіко-математичного моделювання – для формалізації процесу оцінювання економічної ефективності формування та реалізації стратегії інноваційного розвитку тощо.

Дисертаційне дослідження характеризується цілісною науковою логікою та послідовністю викладення матеріалу, що підпорядковані досягненню поставленої мети – розроблення теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування стратегії інноваційного розвитку промислового підприємства. Реалізація зазначеної мети забезпечується через вирішення комплексу взаємопов'язаних завдань, які охоплюють теоретичні, методичні та прикладні аспекти стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств. У процесі дослідження авторка виявляє ґрунтовну обізнаність із сучасними теоретичними підходами та методичними інструментами стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства. Отримані результати характеризуються внутрішньою логічністю та послідовністю, а сформульовані висновки безпосередньо впливають із поставлених завдань і належним чином

підтверджуються результатами проведених теоретичних, методичних та аналітичних досліджень. Позитивної оцінки заслуговує поєднання теоретичних положень із практичними аспектами діяльності промислових підприємств. Використання результатів оцінювання зовнішніх та внутрішніх чинників інноваційного розвитку, аналізу інноваційної спроможності підприємств і апробації запропонованих науково-методичних підходів забезпечує практичну спрямованість дисертаційної роботи та підвищує цінність отриманих результатів для потреб стратегічного управління.

Отже, наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи характеризуються цілісністю, послідовністю та достатнім рівнем обґрунтованості, що дозволяє розглядати їх як вагомий внесок у розвиток теорії та практики стратегічного управління інноваційним розвитком промислових підприємств.

3. Основні наукові результати дисертації

Дисертаційна робота Ткачук Тетяни Миколаївни містить наукові результати, які розвивають теоретичні та методичні засади формування стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств і мають практичне значення для удосконалення процесів стратегічного управління. Отримані результати базуються на комплексному підході до дослідження проблематики інноваційного розвитку, що передбачає поєднання положень стратегічного менеджменту, теорії інновацій, управління розвитком підприємств, цифрової трансформації та концепції сталого розвитку.

До найбільш вагомих наукових результатів, отриманих авторкою, варто віднести:

1. Удосконалені концептуальні підходи до формування стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств на основі стратегічної екосистеми інноваційного розвитку підприємства; запропонована концептуальна модель забезпечує системне узгодження цілей, умов, викликів та результатів інноваційного розвитку, сприяючи підвищенню обґрунтованості стратегічних рішень в умовах динамічних змін зовнішнього середовища.

2. Запропонований науково-методичний підхід до формування та вибору стратегії інноваційного розвитку підприємства, який базується на поєднанні оцінювання внутрішньої інноваційної спроможності підприємства та рівня розвитку стратегічної екосистеми інноваційного розвитку; розроблена матриця вибору стратегії інтегрує зазначені параметри, формує дев'ять стратегічних комбінацій та забезпечує обґрунтований вибір відповідного типу стратегії інноваційного розвитку.

3. Удосконалені методичні підходи до формування стратегії інноваційного розвитку підприємства на основі стратегічної екосистеми інноваційного розвитку; інтеграція цифрово-технологічної, організаційно-управлінської та складової сталого розвитку у межах механізму формування стратегії забезпечує узгодження стратегічних цілей, ресурсних можливостей і результатів інноваційної діяльності.

4. Розроблений інструментарій реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємства, який включає дорожню карту за цифрово-технологічним, організаційно-управлінським та пов'язаним зі сталим розвитком стратегічними векторами; інтеграція системи ключових показників ефективності (KPI) з

інтегральним показником розвитку стратегічної екосистеми інноваційного розвитку та багаторівневим механізмом стратегічного моніторингу і коригування забезпечує підвищення результативності реалізації стратегії.

5. Запропоноване трактування сутності інноваційного розвитку підприємства та класифікаційний базис стратегій інноваційного розвитку; при визначенні сутності інноваційного розвитку враховано вплив цифровізації, людського капіталу та складової сталого розвитку як ключових векторів трансформації підприємницької діяльності, а класифікацію стратегій доповнено ознаками рівня цифрової зрілості, участі людського капіталу та орієнтації на сталий розвиток.

6. Обґрунтовані ідентифікація та змістовна характеристика бар'єрів реалізації стратегій інноваційного розвитку промислових підприємств; визначено залежність їх прояву від ресурсних і управлінських обмежень, а також системну структуру бар'єрів, що охоплює економіко-ресурсні, організаційно-управлінські та цифрово-технологічні складові у взаємозв'язку з підсистемами стратегічної екосистеми інноваційного розвитку підприємства.

Отже, отримані наукові результати характеризуються цілісністю, логічною завершеністю та практичною спрямованістю. Вони створюють підґрунтя для подальших досліджень у сфері стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств, розвитку його стратегічних екосистем, удосконалення механізмів формування та реалізації інноваційних стратегій, а також підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств в умовах цифрової трансформації економіки.

4. Достовірність результатів, повнота відображення висновків і пропозицій дисертації в опублікованих автором роботах

Отримані в дисертаційній роботі Ткачук Тетяни Миколаївни наукові результати характеризуються належним рівнем обґрунтованості та достовірності. Їх одержання забезпечено використанням сучасного науково-методичного інструментарію, комплексним аналізом наукових джерел, узагальненням вітчизняного та зарубіжного досвіду у сфері стратегічного управління інноваційним розвитком, а також практичною апробацією запропонованих науково-методичних положень і рекомендацій.

Авторкою забезпечено належний рівень наукової обґрунтованості дослідження, що підтверджується узгодженістю поставлених завдань, отриманих результатів та сформульованих висновків. Робота характеризується чіткою логікою викладення матеріалу та послідовністю наукового пошуку – від дослідження теоретичних засад формування стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств до розроблення й апробації науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо її формування і реалізації.

Результати дисертаційного дослідження отримали належну апробацію на науково-практичних конференціях різного рівня та знайшли відображення у наукових публікаціях авторки. За темою дисертації опубліковано 16 наукових праць, зміст яких охоплює основні положення, результати та висновки дослідження, що свідчить про його послідовність і завершеність. Зокрема результати дослідження:

- висвітлені у наукових статтях, опублікованих у виданнях, проіндексованих у міжнародній наукометричній базі Scopus, а також у фахових наукових виданнях України, де представлено теоретичні положення, результати аналітичних досліджень та практичні рекомендації авторки;

- оприлюднені у матеріалах наукових конференцій, що сприяло їх апробації та підтвердило наукову і практичну значущість отриманих результатів;

- опубліковані у колективних монографіях, що засвідчує наукову значущість отриманих результатів та їх відповідність сучасним напрямам наукових досліджень.

Загальний обсяг наукових публікацій за темою дослідження становить 6,90 д.а., з яких 3,83 д.а. належить особисто авторці. Кількість та рівень апробації результатів дослідження відповідають встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Отже, результати дисертаційного дослідження Ткачук Тетяни Миколаївни отримали належну апробацію, достатньою мірою висвітлені у наукових публікаціях відповідного рівня та характеризуються належним ступенем обґрунтованості й завершеності відповідно до поставленої мети та завдань дослідження.

5. Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні:

- практичного інструментарію оцінювання внутрішньої інноваційної спроможності підприємства та рівня розвитку стратегічної екосистеми інноваційного розвитку для обґрунтування стратегічних управлінських рішень;

- матриці вибору стратегії інноваційного розвитку, яка дозволяє визначити найбільш доцільний тип стратегії залежно від інноваційного потенціалу підприємства та умов його функціонування;

- дорожньої карти реалізації стратегії інноваційного розвитку за цифрово-технологічним, організаційно-управлінським і пов'язаним зі сталим розвитком напрямками, що забезпечує послідовність стратегічних перетворень;

- системи ключових показників ефективності (КПІ) та механізму стратегічного моніторингу, які дають змогу здійснювати оцінювання результативності реалізації стратегії та своєчасно коригувати управлінські рішення.

Практична значущість результатів дослідження підтверджується їх впровадженням у діяльність діючих підприємств, що засвідчено відповідними документами. ТОВ «VTM Group» впроваджено дорожню карту реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємства, що підвищило ефективність управління його інноваційною діяльністю (довідка №01/1702-У від 17.02.2026). ТОВ «Іррігатор Україна» впровадило методику оцінювання інноваційного розвитку підприємства за трьома ключовими ознаками (цифрово-аналітичної готовності, організаційно-управлінської спроможності, орієнтації на сталий розвиток), що забезпечило об'єктивну діагностику його поточного рівня інноваційного розвитку (довідка №03/01-з від 15.01.2026). ПАТ «Одескабель» використано структуровану модель стратегічної екосистеми інноваційного розвитку підприємства для проведення комплексної діагностики та визначення цілей його інноваційного розвитку.

Практична реалізація підтверджена актом впровадження 03в-02 від 03.02.2026.

Результати дисертації використано у навчальному процесі Національного університету «Одеська політехніка» МОН України при підготовці та викладанні дисциплін «Стратегія підприємства», «Економіка та організація інноваційної діяльності підприємства», «Управління розвитком підприємства». Впровадження підтверджено актом №1769/67-07 від 29.10.2025.

Наведені результати впровадження підтверджують практичну значущість розроблених рекомендацій, їх практичну спрямованість та можливість ефективного використання як у діяльності промислових підприємств, так і в освітньому процесі закладу вищої освіти.

Отже, дисертаційна робота Ткачук Тетяни Миколаївни характеризується вагомою практичною спрямованістю, що підтверджується результатами апробації та впровадженням запропонованих розробок у діяльності підприємств. Отримані результати мають не лише теоретичне, а й прикладне значення, оскільки представлені у вигляді науково-методичних підходів, інструментів та рекомендацій, які можуть бути використані у процесі формування і реалізації стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств та підвищення ефективності стратегічного управління.

6. Академічна доброчесність

За результатами ознайомлення з дисертаційною роботою та науковими працями Ткачук Тетяни Миколаївни, в яких апробовано й оприлюднено основні наукові результати дослідження, порушень академічної доброчесності не встановлено.

Ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації або фальсифікації результатів дослідження не виявлено.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Дисертаційна робота Ткачук Тетяни Миколаївни характеризується ґрунтовністю проведеного дослідження та належним рівнем поєднання теоретичних положень із практичними рекомендаціями. Водночас окремі положення дисертації мають дискусійний характер та можуть слугувати предметом подальших наукових досліджень:

по-перше, на рис. 1.2 (п. 1.1, с. 46) представлено трансформацію цілей стратегії інноваційного розвитку підприємства, однак доцільно було б доповнити їх складовою забезпечення економічної безпеки. Це сприяло б більш комплексному врахуванню питань фінансової стійкості та мінімізації ризиків, пов'язаних із реалізацією стратегії інноваційного розвитку;

по-друге, заслуговує на позитивну оцінку проведений у другому розділі аналіз зовнішнього середовища інноваційного розвитку. Разом з тим його результати могли б бути додатково узагальнені за допомогою інструментів стратегічного аналізу, зокрема PESTEL- або SWOT- аналізу, що сприяло б більш наочному відображенню можливостей і загроз зовнішнього середовища для формування стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств.

Водночас наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, а мають рекомендаційний характер і стосуються окремих

аспектів удосконалення запропонованих підходів, реалізація яких може сприяти підвищенню обґрунтованості стратегічних рішень.

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Ткачук Тетяни Миколаївни на тему «Формування стратегії інноваційного розвитку промислового підприємства» являє собою завершене, самостійно виконане та науково обґрунтоване дослідження, у якому вирішено *важливе наукове завдання щодо розроблення науково-методичних підходів та рекомендацій щодо формування стратегії інноваційного розвитку промислового підприємства на основі стратегічної екосистеми інноваційного розвитку підприємства*. Авторкою розроблено низку науково-методичних рішень, серед яких особливої уваги заслуговують концептуальна модель формування стратегії інноваційного розвитку на основі стратегічної екосистеми інноваційного розвитку підприємства, науково-методичний підхід до вибору стратегії інноваційного розвитку та інструментарій її реалізації, які характеризуються науковою новизною та мають практичне значення для діяльності промислових підприємств.

Актуальність обраної теми, належний рівень обґрунтованості наукових результатів, логічність і послідовність побудови дисертаційної роботи, відповідність використаного методичного інструментарію поставлених меті та завданням дослідження, а також достатня апробація отриманих результатів дають підстави для позитивної оцінки дисертації. Практична значущість роботи підтверджується впровадженням її результатів у діяльність промислових підприємств та освітній процес закладу вищої освіти, що свідчить про прикладну цінність і можливість практичного використання запропонованих розробок.

За змістом дисертаційна робота повною мірою відповідає спеціальності 051 – Економіка, галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки, а також вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ України № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024.

Висновок: дисертаційна робота Ткачук Тетяни Миколаївни заслуговує на позитивну оцінку, а її авторка – на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка.

Офіційний рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки
Національного університету
«Одеська політехніка»

Ірина ЄПІФАНОВА